

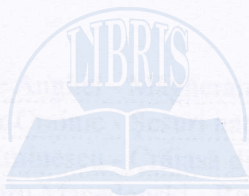

CORNELIU CRĂCIUN

CULEGERE DE TEXTE LITERARE
ȘI NONLITERARE,
DE EXERCITII, JOCURI ȘI GLUME

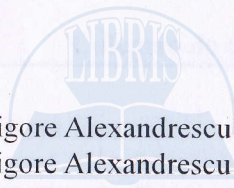
CLASA a VIII-a

Editura Emia

CUPRINSUL

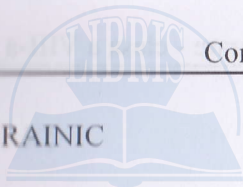
Nichifor Crainic - Isus prin grâu	5
Ion Pillat - Odihna tatii	6
Aron Cotruș - Horia	7
Jacques Prévert - Copilașul lunii și părinții săi	8
Valery Larbaud - La neige	10
Radu Gyr - Cântec pentru prichindel	11
Ion Minulescu - Odeletă	13
PARABOLA - Sfânta Evanghelie după Matei	14
Sfânta Evanghelie după Luca	15
I. L. Caragiale - Infamie	18
Branislav Nușici - Purcelul ministrului	22
D. D. Pătrășcanu - Învingătorul lui Napoleon	26
H. G. Wells - Mașina timpului	32
Henric Stahl - Un român în lună	39
Dan Brevara - Întâlnirea	42
Adelbert von Chamisso - Nemaipomenita poveste a lui Peter Schlemihl	49
E. A. Poe - Cărăbușul de aur	53
Arthur Conan Doyle - Banda peștriță	57
Mihail Sadoveanu - Frații Jderi	60
Cezar Petrescu - Romanul lui Eminescu	66
Mircea Eliade - Romanul adolescentului miop	71
Simone de Beauvoir - Amintirile unei fete cumiți	77

Grigore Alexandrescu - Câinele și cățelul	79
Grigore Alexandrescu - Boul și vițelul	80
N. V. Gogol - Revizorul	82
I. L. Caragiale - O scrisoare pierdută	86
V. I. Popa, Take - Ianke și Cadâr	92
Johann Wolfgang von Goethe - Craiul ielelor	89
Ludwig Uhland - Blestemul bardului	100
Radu Gyr - Balada păsării măiestre	102
Viorel Horj - Iunie	107
Cum învățăm	108
Rezumatul	108
Incunabilele	109
Conspectul	113
Pavel Mureșan - Rezumatele și conspectele	114
Jaroslav Rudnianski - Organizarea timpului	117
Ioan Stăncescu - Stratul de zăpadă și avalanșele	119
Mircea Sîntimbreanu - Un amănunt	121
George Topîrceanu - Albumul	123
Al. O. Teodoreanu - Manevre	124
Tudor Mușatescu - Raport către șeful stației Plopeni	126
Mircea Pora - Raportul profesoarei de serviciu	128
Branislav Nușici - Anii de școală	129
I. Al. Brătescu-Voinești - Metamorfoză	137
G. Topîrceanu - Toamna în parc	140
Rudyard Kipling - Goana primăverii	141
N. I. Herescu - Troița	161
George Topîrceanu - Cioara	162
Mihai Eminescu - Revedere	165
Radu Gyr - As-noapte, Iisus	167
Nichifor Crainic - Excelsior	168
Aron Cotruș - Ai noștri sunt acești munți	169
Psalmul 95 -	170
Friedrich Schiller - Către bucurie	171
A. P. Cehov - Grasul și slabul	172
E. A. Poe - Eldorado	174

Dimitrie Anghel - Măgheranii.....	175
Nichifor Crainic - Șesuri natale	176
Mihai Eminescu - Crăiasa din povești	177
Alexandru Macedonski - Rondelul apei din ograda japonezului.....	179
Alexandru Macedonski - Rondelul Ioshiwarei	179
Ernest Seton Thompson - Mustangul trăpaș	180
Heinrich Böll - Moartea lui Lohengrin	203
Valentin Borda - Mihai Tican-Rumano	213
Maxim Gorchi - Bătrâna Izerghil.....	217
Vasile Pistolea - Dragobetele	223
I. Berg - Cuvinte - expresii și citate celebre.....	226
Andrei Pleșu - Modele pentru tineri.....	234
Goethe - Faust.....	237
Ioan Slavici - Popa Tanda	238
Marin Preda - Moromeții (II).....	246
Jacques Prevert - Ora de dictare.....	249
George Coșbuc - Noapte de vară	251
Jules Verne - Insula misterioasă.....	253
Branislav Nușici - Naturalele.....	261
J. H. Fabre - Cucuvelele.....	266
A. Conan Doyle - O lume dispărută.....	270
Titu Maiorescu - Istoria politică a României sub domnia lui Carol I.....	278
Regine Pernoud - Epopeea templierilor.....	280
Tudor Opreș - Iubitoarele de muzică	285
Vasili Șukșin - Soarele, bătrânul și fata	287
J.W. Goethe - Floarea de răsură	292
J.W. Goethe - Pescarul	293
J.W. Goethe - Ucenicul vrăjitor	294
A.M. - Gâștele sălbatice canadiene.....	298
Mihail Sadoveanu - Cocostârcul albastru	301
Mihail Sadoveanu - Păstrăvii se duc către izvoarele vieții	306
Exerciții și jocuri.....	311
Glume.....	317
Rezolvarea unor exerciții și jocuri.....	324

ISUS PRIN GRÂU

Prin grâul copt, pe unde-aleargă șerpuitoarea mea cărare
Ce scapătă departe-n aur de glorioasă înserare,

Mi s-a părut că treci, Isuse, precum treceai în vremea ceea
Gustând din mers prietenia pescarilor din Galileea.

Pe părul tău, încunuându-l, juca o flacără bălaie
Și soarele muia vesmântul drumeților în vâlvătaie.

Vorbeai... și inimile toate se aninau de vorba ta
Și le purtai ca o podoabă de ciucuri prinsă la manta.

Că vorba ta era mai dulce ca rodiile din Edom
Și-nomenia Dumnezeirea și îndumnezeia pe om.

Treceai... și sângera în tine prigoana crudelor sinedrii,
În zări vă așteptau, gigantici, cu crengi ocrotitoare, cedrii.

Iar eu părea că merg în ceata de ucenici și ucenice
Și sfarăm și eu, pentru cină cu palmele-amândouă, spice.

Eram, - socot, - prea mult al lumii și prea puțin al vrerii tale
Că pământeană grijă, Doamne, m-a-ntârziat, stingher, pe cale.

Pe-același galben grâu coboară același glorios apus,
Dar n-aud vorbele-ți pe care evangheliștii nu le-au spus.-

Trecură veacuri și cu ele treci din nou mi s-a părut
Și-ți caut urma luminoasă, în lutul moale, s-o sărut.

Ion PILLAT
(1891-1944)

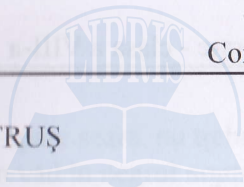
ODIHNA TATII

Bunicul meu aicea se odihnea odată.
Pe banca de lemn rustic așază-te și tu,
Fetița mea, pe locul în care-n vremi stătu
Și mama – o fetiță ca tine – cu-al ei tată.

Privește dealul unde trăirăm în trecut,
Și capul drag pe brațu-mi proptit, așa, ți-l lasă.
Începe toate via și vechea noastră casă
În sufletul tău tânăr din alte vremi făcut.

Depart pe zăvoaie un tren își pierde fumul
Ca o năframă care se schimbă-n porumbiei...
Nu fumul, viața pierde – și pașii mei mai grei,
Ecou de-acum, urmează pe-ai tăi ușori pe drumul

Pe care și bunicul cu mamă-mea venea.
N-auzi cum sună pașii lor de odinioară?...
Pe sub castanul mare, în seara ce coboară,
Să-i așteptăm să vie cu noi, fetița mea.
(Din volumul *Pe Argeș în sus*)

Aron COTRUȘ

HORIA

de jos
te-ai ridicat drept, pietros, viforos,
pentru moți,
pentru cei săraci și goi, pentru toți...
și-ai despicat în două istoria,
țaran de cremene
cum n-a fost altul să-ți semene,
Horia!

te-ai desprins aspru din gloată
cu-obraji supti,
cu ochi crunți,
să lupți
să-nfrunți
din sălbaticii-ți munți:
oștile craiului, temniță, roată...

ai vrut să spinteci pe munți, pe văi,
largi, netede, slobode căi
pentru-ai tăi
cei mâncați de străini, despuiți,
de biruri, de zbiri,
de rele-orânduiri...
și uitați
de regi și-mpărați...

pân'la Bălgrad pe roată, -
uimind călăi, nemeși, gloată
ți-ai bătut neschimbat sub țundra săracă
aceeași mare, nenfricată inimă romano-dacă

CUM ÎNVĂȚĂM

REZUMATUL

A rezuma înseamnă a reda pe scurt esențialul unei expuneri orale sau scrise. Rezumatul este relatarea pe scurt, orală sau scrisă, a unei expuneri.

Pentru a se redacta un rezumat bun, e nevoie să se studieze atent și în mai multe rânduri textul, cu respectarea unor cerințe. În lucrările în care se dau sfaturi cu privire la însușirea tehnicilor de muncă intelectuală (cum să studiezi, cum să iei notițe, cum să-ți faci însemnări pe marginea celor citite, cum să te folosești mai târziu de aceste însemnări, cum se elaborează un rezumat etc.) se recomandă să se țină seama de următoarele reguli atunci când se redactează un rezumat:

- a reda esențialul din textul respectiv, fără amănunte neesențiale sau informații foarte bine cunoscute;
- a nu omite nicio idee semnificativă;
- a nu introduce informații obținute din alte surse;
- a formula în mod diferit ideile de cum le-a formulat autorul;
- a nu le deforma;
- a reduce textul la aproximativ un sfert (se admite, în ceea ce privește acest sfert, un plus sau un minus de 10 %);
- a nu introduce păreri personale.

Pentru a realiza un rezumat bun, aducă util, de care să te poți folosi tu însuși sau alții de el mai târziu, fără a mai face apel la textul de la care s-a pornit, e necesar să se parcurgă mai multe etape.

1. Lectura de orientare

Este prima lectură a textului. Se citește textul cu multă atenție pentru a se descoperi problema/ problemele puse în discuție prin text, succesiunea faptelor sau a informațiilor, dacă se expune un punct de vedere personal în legătură cu o anumită problemă sau sunt informații obținute prin parcurgerea anumitor lucrări de informare științifică.

Cu prilejul acestei prime lecturi, se consemnează cuvintele sau grupurile de cuvinte neînțelese, după care se vor căuta în dicționar, pentru a se afla sensurile lor.

2. *Lectura de aprofundare*

Este a doua lectură, realizată când avem deja o imagine în legătură cu conținutul textului și, prin explicarea cuvintelor necunoscute, am înțeles mesajul textului în totalitate.

În cadrul acestei lecturi se descoperă secvențele textului, unitățile organizate în jurul unei idei, dominante, conducătoare. Ne putem ajuta în delimitarea lor de alineate, dar nu vom avea în vedere numai pauzele grafice. Este posibil ca aceeași idee să fie repartizată pe două sau trei alineate, după cum e posibil ca un alineat să conțină două idei importante. Pentru a face evidente secvențele, se pot utiliza diferite semne: o bară verticală sau o cifră. Este recomandabilă folosirea cifrelor, pentru că, în final, ele ne indică numărul de idei conducătoare descoperit în text. Secvențele care nu prezintă interes se pun între paranteze, pentru a nu le avea în vedere la reluarea lecturii textului.

3. *Lectura de analiză*

Se pune în dreptul paginii de carte o foaie albă, în care urmează să se înscrie ideile, pe măsură ce se parcurge textul. Fiecare unitate de sens (secvență) se rezumă sub formă de titlu, iar sub el se notează argumentele aduse de autor sau informații care trebuie înregistrate.

După ce s-a procedat la trei lecturi ale textului (dacă e cazul, se mai poate citi textul o dată sau de două ori), cu toate operațiile presupuse de ele, se trece la elaborarea rezumatului.

Pentru aceasta, se parcurg următoarele etape:

Se formulează ideea, cu un număr minim de cuvinte, pornind de la elementele înscrise pe ciornă.

Se verifică dacă formularea este corectă, dacă a surprins esențialul, dacă nu conține prea multe cuvinte sau construcții folosite de autor.

În felul acesta se procedează pentru toate secvențele.

INCUNABULELE – CĂRȚI TIPĂRITE ÎN SECOLUL AL XV-LEA

Cartea tipărită în zorile tiparului s-a numit carte-incunabil, de la cuvântul latin *incunabulum* („leagăn”).

Istoric, perioada de realizare a cărților-incunabile se întinde din anul 1455 până în anul 1500 sau, mai scurt, incunabile sunt cărțile tipărite în secolul al XV-lea. Cercetând această perioadă de „leagăn a tiparului”, nu poți trece cu vederea frământările primilor meșteri tipografi, incertitudinile, reușitele și nereușitele lor, încercările permanente de a găsi cele mai bune soluții, conflictul lor continuu cu tradiția cărții manuscrise.

Tipograful acelor vremi este un om chinuit de lipsa mijloacelor tehnice, dar un mare artizan; el va ține cont de cerințele cărții manuscrise, o va imita, dar, totodată, în operele sale se va simți dorința neștrămutată de a se detașa de ea.

Numărul incunabilelor cunoscute se ridică astăzi la circa 40 000, dintre care 30 000 sunt cărți, iar 10 000 sunt foi volante. Valoarea unui incunabil este inestimabilă și nu există bibliotecă mai importantă în lume care să nu-și dorească, pentru prestigiul ei, ca în fondul său să se găsească unul sau mai multe incunabile.

Cartea-incunabilă a avut ca model cartea manuscrisă de cea mai bună calitate. Din această cauză vom constata foarte multe asemănări între primele cărți tipărite și cărțile manuscrise. În primul rând, se observă identități între formele grafice, și anume: formatul paginilor, caracterul literelor, maniera de executare a ilustrațiilor și a ornamentelor.

Un exemplu elocvent îl constituie celebra *Biblie cu 42 de rânduri*, tipărită de Gutemberg, care, la o analiză mai atentă a textului, prezintă o mare fidelitate a caracterelor de literă cu literele caligrafiate din manuscrise. O altă observație cu privire la textele imprimate în incunabile este că sunt extrem de greu lizibile din cauza caracterelor de litere folosite, fapt care poate fi constatat și în manuscrise. Fiind o perioadă de început, cu multe probleme tehnice nerezolvate, literele imprimate sunt inegale ca grosime, conturul lor apărând incomplet.

La primele cărți, inițialele și ornamentațiile nu sunt tipărite, ci sunt executate manual de meșteri caligrafi. În atelierul Fust-Schöffer s-au executat, pentru prima oară în istoria tiparului, cărți în culori, lucrarea care deschide seria acestora fiind celebra *Psaltire din Maiența*, apărută în anul 1457. Trebuie menționat că Schöffer, fostul ucenic al lui Gutemberg, era nu numai meșter tipograf, ci și un caligraf bine pregătit și acest lucru poate fi recunoscut în toate cărțile apărute în tipografia familiei sale.

Probleme extrem de dificile au avut meșterii tipografi la imprimare din cauza calității necorespunzătoare a hârtiei folosite. Ea era fabricată în mori de hârtie primitive, care nu numai că aveau o producție foarte redusă, dar colile erau neuniforme în ceea ce privește grosimea, calitatea suprafeței și nuanța de culoare. Pe o astfel de hârtie au fost tipărite incunabilele și din acest motiv aspectul lor suferă. Deoarece s-a încercat imitarea pergamentului manuscriselor, la imprimarea incunabilelor s-au utilizat hârtii cu nuanță gălbuie.

Cartea-incunabilă are o structură gramaticală și ortografie specifice, în conformitate cu reglementările epocii. Astfel:

- lipsesc semnele de punctuație;
- pe litera „i” în locul punctului se află trasată o linie oblică;
- destul de des apar prescurtări și diverse semne convenționale

care îngreunează mult lectura;

- incunabilul, la fel ca și cartea manuscrisă, nu prezintă numele autorului, numele atelierului în care s-a imprimat, locul și data imprimării, numărul de exemplare, alte caracteristici specifice lucrării etc.

Rar, unele din acestea sunt trecute la sfârșit, la rubrica *Explicit*, așa cum procedau copiii. Din lipsa unor date de acest gen, care privesc biografia fiecărei cărți, astăzi, după sute de ani de la realizarea incunabilelor, este extrem de dificil, dacă nu chiar imposibil, să li se stabilească strict identitatea.

Marile biblioteci se mândresc cu cărțile vechi pe care le posedă. Italia, Franța, Germania, Țările de Jos au cel mai mari depozite de incunabile din lume. În România cele mai importante colecții de incunabile se găsesc la Biblioteca Academiei Române, la cea a Complexului Muzeal din Sibiu, la Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia și la Biblioteca Teleki din Târgu Mureș.

VOCABULAR

zori = lumină care se arată pe cer înainte de a răsări soarele; (aici)

începuturi

a ține cont (de ceva) = a avea (ceva) în vedere

nestrămutat = care nu se schimbă, care rămâne același

inestimabil = adj. care e atât de valoros, încât nu poate fi prețuit

identitate = asemănarea foarte mare
manieră = purtare elegantă, fel de a se comporta în societate; (aici)
fel, mod

fidelitate = credință față de cineva; (aici) asemănare
lizibil = care poate fi citit
caligraf = persoana care se ocupa, în trecut, cu copierea artistică
de manuscrise și cărți
neuniform = care nu este la fel
nuanță = fiecare dintre varietățile prin care trece o culoare fără să-
și piardă calitățile specifice

Serii sinonimice

frământare = neliniște sufletească - zbucium

artizan = meșteșugar – meseriaș

prestigiu = strălucire - faimă

Ideile

Carte-incunabul – cartea tipărită între anii 1455 și 1500

Numărul incunabilelor – 30 000 de cărți și 10 000 de foi volante

Manuscrisele – modele pentru incunabile/ cu referire la *Biblia cu 42 de rânduri*, tipărită de Gutenberg

Primele cărți în culori

Problema hârtiei pentru tipărituri

Caracteristici

Cărți-incunabile în biblioteci din Europa

Rezumatul obținut

Cărțile-incunabile sunt primele tipărituri, realizate între anii 1455 și 1500. Faptul că se referă la începuturi se desprinde chiar din nume, pentru că incunabul provine din limba latină: *incunabulum/leagăn*. Numărul incunabilelor cunoscute este de 40 000, dintre care 30 000 sunt cărți și 10 000 sunt foi volante. Datorită faptului că sunt rare, incunabilele sunt foarte prețioase și fiecare bibliotecă dorește să aibă în fondul ei asemenea lucrări.

Ca modele pentru incunabile au servit manuscrisele, existând

asemănări evidente între ele în ceea ce privește formatul paginilor, caracterul literelor și modul în care au fost executate ilustrațiile. De exemplu, există asemănări între manuscrise și *Biblia cu 42 de rânduri*, tipărită de Gutenberg.

Primele cărți în culori au fost tipărite tot în această perioadă, lucrarea primă, foarte cunoscută, fiind *Psaltirea din Maiența* (1457).

În realizarea tipăriturilor, meșterii s-au confruntat cu calitatea necorespunzătoare a hârtiei.

Cărțile-incunabile prezintă câteva trăsături caracteristice: lipsesc semnele de punctuație, apar prescurtări și semne convenționale greu de descifrat, nu au fost înscrise numele autorului, atelierul unde s-au tipărit, numărul de exemplare.

Colecții de incunabile se găsesc în Italia, Franța, Germania, Țările de Jos, România (București, Sibiu, Alba Iulia, Târgu Mureș).

CONSPECTUL

O formă de studiu, prin care se realizează consolidarea cunoștințelor anterioare și dobândirea de noi cunoștințe, o reprezintă conspectul. A conspecta un material presupune redarea conținutului respectivului material, adică notarea ideilor principale, a definițiilor etc., în ordinea în care apar ele în text.

Conspectele sunt de două tipuri: a) obiective, în care se reiau ideile autorului și b) apreciative, când se notează și părerile personale ale celui care conspectează.

Pentru început, elevii își vor însuși și vor utiliza tehnica de elaborare a conspectelor obiective și numai mai târziu, mult mai târziu, în clasele de liceu și la facultate, vor trece la conspectele apreciative.

Pentru a alcătui un conspect util, de care să se folosească nu numai imediat după redactarea lui, ci și mai târziu, se parcurg următoarele etape:

1. Studiarea în ansamblu a textului ce urmează a fi conspectat. Această lectură îi orientează pe elevi în problematica generală a textului, îi pune în față ideile esențiale, rolul și importanța tabelelor și a schemelor în text.

2. Extragerea datelor (respectiv conspectarea propriu-zisă). În